

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/konkursy-i-nagrody/nagroda-kustosz-pamieci/2011/24271,Ewa-Siemaszko-i-Wladyslaw-Siemaszko.html>
26.04.2024, 00:15

Ewa Siemaszko i Władysław Siemaszko

Władysław Siemaszko

Urodził się w 1919 r. w Kurytybie (Brazylia) w rodzinie działacza polonijnego. Od 1924 r. mieszkał na Wołyniu. Od września 1939 r. był członkiem polskiej organizacji niepodległościowej Służba Zwycięstwu Polski (od listopada – Związek Walki Zbrojnej). W maju 1940 r. został aresztowany przez NKWD i osadzony w więzieniu w Łucku. W listopadzie 1940 r. skazano go na karę śmierci, zamienioną później na 10 lat łagru. Przeżył jako jeden z nielicznych masakrę ok. 2 tys. więźniów dokonaną przez enkawudzistów po ataku Niemiec na Związek Sowiecki 22 czerwca 1941 r. (jego świadectwo opublikował „Nasz Dziennik”, 27 sierpnia 2009 r.). Powrócił do działalności konspiracyjnej. W 1944 r. jako oficer 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK został ponownie aresztowany przez Sowieców i przekazany polskim władzom komunistycznym. Więziony na Zamku Lubelskim, później we Wronkach, wyszedł na wolność w 1946 r. na mocy amnestii.

Ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim i pracował do emerytury jako radca prawny.

W połowie lat osiemdziesiątych opracował wraz z Józefem Turowskim relacje świadków rzezi wołyńskiej, zebrane z inicjatywy środowiska kombatantów 27. WDP AK: niewielką książkę „Zbrodnie nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia

Ewa Siemaszko i Władysław Siemaszko

1939–1945" opublikowała w 1990 r. Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich.

Dalsze prace dokumentacyjne, które Władysław Siemaszko prowadził wraz z córką Ewą, zostały uwieńczone wydaniem w 2000 r. monumentalnej 2-tomowej monografii „Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945”. Autorów uhonorowano nagrodą „Przeglądu Wschodniego” (2000 r.) oraz Nagrodą im. Józefa Mackiewicza (2002 r.). Księga jest dziś najważniejszym opracowaniem dokumentującym zbrodnie popełnione przez OUN-UPA w województwie wołyńskim: obejmuje ponad 1700 miejscowości, w których zginęło ok. 60 tysięcy Polaków.

Ewa Siemaszko

Ukończyła Wydział Technologii Rolno-Spożywczej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Od 1990 r. prowadzi badania nad losami ludności polskiej podczas II wojny światowej na Kresach Południowo-Wschodnich.

Współautorka (z ojcem, Władysławem Siemaszką) monografii „Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945” (2000 r.). Opublikowała m.in. artykuły: „Ludobójstwo Polaków na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej” oraz „Uwagi do Teki Edukacyjnej »Stosunki polsko-ukraińskie w latach 1939–1947«” („Biuletyn IPN” 2009, nr 1–2); „Przemiany relacji polsko-ukraińskich od połowy lat trzydziestych do II wojny światowej” oraz „Bilans zbrodni” („Biuletyn IPN”, 2010, nr 7–8); „Straty ludności polskiej w wyniku zbrodni ludobójstwa dokonanych w latach czterdziestych XX wieku przez nacjonalistów ukraińskich. Aktualny stan badań”, w pracy zbiorowej „Wołyń 1943 – rozliczenie. Materiały przeglądowej konferencji naukowej »W 65. rocznicę eksterminacji ludności polskiej na Kresach Wschodnich dokonanej przez nacjonalistów ukraińskich«, Warszawa 10 lipca 2008”, Warszawa 2010.

Współautorka wystawy „Zbrodnie NKWD na Kresach Wschodnich II RP, czerwiec–lipiec 1941” (1992 r.), autorka wystawy i albumu „Wołyń naszych przodków. Śladami życia – czas zagłady” (2002 r.).